

דהיינו, שלא יתחיל להסתפק ממנו בשבת, משום איסור מוקצה, כיון שהיתה התבואה מאוחסנת באוצר.

והך מתניתין, מני — רבי יהודה היא, דאית ליה לאיסור מוקצה גם בדבר הראוי למאכל אדם, אם הקצהו מדעתו, בכך שלא היתה דעתו בכניסת השבת לאכול ממנו.

ושמואל אמר: הכי פירושה דמתניתין: מפנין ארבע וחמש, ונקט התנא האי לישנא, כדאמרי אינשי, שבתחלה אומרים מספר קטן, וחוזרים ואומרים מספר גדול.

קכז-א

אבל, ואי בעי שזקוק ליותר מארבע וחמש — אפילו טובא נמי רשאי לפנות, ולא כרב חסדא דחייש לטירחא.

ומאי קאמר "אבל לא את האוצר"? היינו שלא יגמור לפנותו כולו, דלמא אתי לאשוויי גומות. [הב"ח לא גרס תיבות אלו].

אבל אתחולי מתחיל להסתפק מהאוצר בשבת.

ומתניתין מני — רבי שמעון היא, דלית ליה איסור מוקצה כמה שמקצה האדם מדעתו, בדבר הראוי לאכילה.

תנו רבנן: אין מתחילין באוצר תחלה, משום איסור מוקצה [ר"ן]. ולמאי דקיימא לן כרבי שמעון דלית ליה מוקצה טעמא דאסור הוא או משום טרחא, או משום עובדין דחול [ב"י וב"ח סי' של"ג].

אבל עושה בו שביל כדי שיכנס ויצא.

וקא סלקא דעתין שנוטל את התבואה או את התבן בידו כדי לעשות לו שביל.

ותמהינן: כיצד הוא עושה בו שביל בידיו? והא אמרת כי אין מתחילין לפנות אוצר בשבת משום שהתבן או התבואה שבו הם מוקצה?

ומבארין: הכי קאמר: עושה בו שביל, על ידי שמפנה ברגליו, בדרך הליכתו בכניסתו וביציאתו, דהוי טלטול מן הצד, המותר בשבת.

[ולפי ביאור החזון איש אין טעם ההיתר בכך שמפנהו ברגלו ולא בידו, כי גם טלטול בגופו חשיב טלטול, אלא מטעם שמפנהו בדרך הילוכו, ולא בצורה ישירה].

תנו רבנן: תבואה שהיא צבורה, שודאי הוקצתה לאוצר, הרי בזמן שהתחיל בה להסתפק ממנה לאכילה מערב שבת — מותר להסתפק ממנה גם בשבת.

ואם לאו, שלא התחיל להסתפק ממנה ערב שבת — אסור להסתפק ממנה בשבת, דברי רבי שמעון.

ורבי אחא מתיר.

ותמהינן: כלפי לייא? להיכן פונה המימרא הזו? שהרי בכל מקום רבי שמעון לית ליה מוקצה, ואילו כאן זה להיפך, שרבי שמעון הוא המחמיר במוקצה.

ומשנינן: אלא, אימא הכי: אסור להסתפק ממנה בשבת, דברי רבי אחא. שהוא זה שאוסר.

ורבי שמעון מתיר, כשיטתו דלית ליה מוקצה.

תנא: כמה הוא שיעור תבואה צבורה, הנחשבת כמי שהוקצתה לאוצר, שנאמר

שמוכחא מילתא מהשיעור הזה שעומדת לאוצר? — לתך, חצי כור [ט"ו סאין].

ומביאה הגמרא שבשאלת שיעור התבואה הצבורה שהתבאר בברייתא, הסתפקו חכמים:

בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי: שיעור תבואה צבורה — בכמה הוא?

אמר ליה אביי: הרי אמרו בברייתא כי שיעור תבואה צבורה הוא — לתך.

איבעיא להו: הני ארבע וחמש קופות, דקאמר תנא דמתניתין שרשאי לפנות בהם את התבואה:

האם דוקא בארבע וחמש קופות, אין, רק כמספר הפעמים הללו הוא רשאי לפנות בקופות, אבל טפי, היינו שימלא בקופות קטנות, וילך יותר פעמים, לא שרי.

ואם נאמר כמו הצד הזה, שמעינן מינה: אלמא, למעוטי בהילוכא עדיף, ולכן יטול כל פעם קופה גדולה שלימה, על אף שהיא כבידה.

או דלמא, אם בא לפנות בקופות קטנות, רשאי, אף שילך יותר פעמים, דלמעוטי מהכובד של המשווי עדיף.

[והספק הוא אליבא דרב חסדא דחמש דוקא].

תא שמע: דתני בברייתא חדא: מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של כדי יין ושל כדי שמן.

ותניא אידיך: מפנין כדי יין ושמן אפילו בעשר ובחמש עשרה.

וסלקא דעתין דסבירא ליה להך תנא בברייתא השניה כי רשאי ליטלם אפילו בעשר ובחמש עשרה פעמים בקופות קטנות, ומשמע דרשאי להרבות בהילוך.

מאי לאו, בהא קמיפלגי: דמר, התנא בברייתא הראשונה סבר: מעוטי בהילוכא עדיף, ולכן מפנה רק בארבע ובחמש פעמים בקופות גדולות.

ומר, התנא בברייתא השניה סבר: מעוטי במשווי עדיף, ולכן רשאי לפנותם אף בעשר וחמש עשרה פעמים.

ודחינן: לא. דכולי עלמא סברי, כי מעוטיא בהילוכא עדיף.

ומי סברת דהא דקאמר תנא בעשר ובחמש עשרה — אקופות קטנות קאי, ולהכי סברת דפליגי תנאי?

לא כך הוא.

אלא האי בעשר ובחמש עשרה — אכדין קאי.

ולא קשיא הנך תרי ברייתות אהדדי. כי —

הא, הברייתא הראשונה שדיברה על פינוי של כדי השמן והיין בארבע וחמש קופות, איירי כשהמדובר הוא בכדים גדולים, דמשתקלי הנלקחים חד חד כד בקופה.

והא דתני עשרה איירי בכדים קטנים דמשתקלי הנלקחים תרי תרי שנים שנים כדים בקופה.

והא דתני חמש עשרה, איירי בכדים קטנים ביותר, דמשתקלי תלתא תלתא כדים בקופה אחת.

ואיירי בכדים שהם כמו דקורי דהרפניא, כדים של מקום הנקרא "הרפניא", שהם קטנים.

איבעי להו אליבא דרב חסדא: הני ארבע וחמש דקאמר תנא דרשאי לפנותן:

האם מותר רק כשיעור זה, אף על גב דאית ליה אורחין טובא.

או דלמא, הכל לפי האורחין, וכשהאורחים רבים מפנה אף יותר.

ואם תימצוי לומר, הכל לפי האורחין נמי מיבעיא לן:

האם חד גברא מפני לכולהו.

או דלמא, גברא וגברא, כל חד מפני לנפשיה.

תא שמע: דאמר רבה אמר רבי חייא: פעם אחת, הלך רבי למקום אחד, וראה שהמקום הוא דחוק להושיב שם את התלמידים. ויצא לשדה ומצא שדה שהיא מלאה עומרים, ועימר רבי את כל השדה כולה. (1)

ורב יוסף אמר רב הושעיא אמר: פעם אחת הלך רבי חייא למקום אחד וראה מקום שהוא דחוק להושיב שם את התלמידים, ועימר רבי חייא את השדה כולה.

שמע מינה, הכל לפי האורחין. וכיון שרבים הם מפנה יותר מחמש קופות.

ועדיין תיבעי לך: האם חד גברא מפני ליה לכולהו, או דלמא, כל גברא וגברא מפני לנפשיה?

תא שמע: מברייתא דלעיל דתנינן: ועימר רבי כל השדה, אלמא חד גברא מפני לכולהו.

ותמהינן: ולטעמיה, וכי רבי בדנפשיה, בעצמו עימר, וכי דרכו של רבי, שהיה נשיא, בכך?

אלא, הכי פירושא: רבי צוה לתלמידים, ועימר, והם עימרו, ולעולם כל חד וחד מפני לנפשיה. (2)

שינונו במשנה: מפנים מפני האורחין, ומפני ביטול בית המדרש.

אמר רבי יוחנן: גדולה הכנסת אורחין כמו השכמת בית המדרש.

והראיה: דקתני במתניתין "מפני האורחין, ומפני ביטול בית המדרש". ומשמע שהשווה זה לזה.

ורב דימי מנהרדעא אמר: גדולה הכנסת אורחין יותר מהשכמת בית המדרש.

והראיה: דקתני במתניתין מפני האורחין, ורק חדר תני: ומפני ביטול בית המדרש. שמע מינה מההקדמה של הכנסת אורחין שהיא עדיפה.

אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת

לבדו. או שהמדובר הוא בצמחים שלא גדלו באותה שדה, ואין מעמר שלא במקום גדולו.

2. ולא נפשטה הבעיה, ועבדינן לחומרא, דכל אחד מפני לנפשיה. עי' רא"ש ושו"ע סי'

1. עיין ריטב"א שהיה זה בכרמלית, ופחות פחות מד' אמות.

וברש"ש הוסיף שרבי לא הניחם במקום אחד, דאם כן הוי "מעמר", אלא שהניח כל אחד

אורחין יותר מהקבלת פני השכינה.

דכתיב באברהם: "ויאמר: אדני, אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך". ופירוש הכתוב שהניח אברהם את השכינה כדי לקבל אורחים, וביקש שתמתין לו השכינה עד שיקבל את פני האורחים.

שמע מינה גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני השכינה.

אמר רב אלעזר: בא וראה, שלא כמדת הקדוש ברוך הוא — מדת בשר ודם.

מדת בשר ודם, אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך. ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב: **"ויאמר אברהם אל הקב"ה: אם נא מצאתי חן בעיניך, אל נא תעבור מעל עבדך"**.

אמר רב יהודה בר שילא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: ששה דברים אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא,

ואלו הן:

א. הכנסת אורחין.

ב. וביקור חולים.

ג. ועיון תפלה, לכוין בתפלתו.

ד. והשכמת בית המדרש.

ה. והמגדל בניו לתלמוד תורה.

ו. והדן את חברו לכף זכות.

ומקשינן: **איני**, וכי כל אלו שנמנו כאן הם בכלל דברים שאוכלין פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא?

והא אנו בריש מסכת פאה תנן: אלו דברים שאדם עושה אותם ואוכל פירותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא, ואלו הן:

כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והבאת שלום שבין אדם לחבירו, ותלמוד תורה שקול כנגד כולם.

ומדייקינן: **הני, אין**. אבל מידי אחרינא, לא, ואילו רב אסי משמיה דרבי יוחנן מנה מה שלא שנינו כאן.

ומתרצינן: רבי יוחנן בא לפרש משנתנו, קכז-ב שכל הני ששה דברים, נמוי — בהני, באלו שלשה דברים שנשנו במשנה, שייכי, הם בכללם.

הכנסת אורחים וביקור חולים הם בכלל "גמילות חסדים".

ועיון תפילה נמי בכלל זה, משום ש"גומל חסד" לעצמו, דכתיב [משלי י"א] "גומל נפשו — איש חסד".⁽¹⁾

השכמת בית המדרש, והמגדל בניו לתלמוד תורה הם בכלל "תלמוד תורה".

והדן את חברו לכף זכות בכלל "והבאת שלום", שמתוך שדנו לכף זכות ואומר שלא חטא כנגדו, יש שלום ביניהם.

תנו רבנן: הדן את חברו לכף זכות, דנין אותו מהשמים לכף זכות.⁽²⁾

ש"ג. תפילה דכתיב [שמואל א א] "ואשפוך את נפשי לפני ה'".

1. הר"ש במסכת פאה הוסיף: "נפש" היינו